

Novák, Vítězslav (1870-1949)

Tjeckisk tonsättare

Novák studerade för bl.a. Dvořák och blev efter dennes död den främste företrädaren för den tjeckiska musiken. Hans pianomusik rekommenderades till musikförlaget Simrock av Brahms, som också under många år blev hans förebild. Resor till östra Mähren och Slovakien blev början till ett stort intresse för folkmusik, som också kom till flitig användning i hans kompositioner.

Novak skrev flera operor, även om han på detta område hade svårt att konkurrera med Janáček. Han skrev även 2 symfonier och fler symfoniska dikter, en pianokonsert och andra symfoniska verk.

Bland kammarmusikverken kan nämnas två sonater för violin, resp. cello, skrivna med 50 års mellanrum, 2 pianotrior, 3 stråkkvartetter, pianokvartett och pianokvintett,

Stråkkvartett nr 2 D-dur op. 35

1. Fuga: Largo misterioso 2. Fantasia

1905

Novak skrev 3 stråkkvartetter. Den märkligaste och mest berömda är nr 2. Den bär på flera originella drag. För det första är den 2-satsig, vilket var ovanligt vid tiden för dess tillkomst. Ännu mer märkligt är att hela verket kan sägas vara monotematiskt anlagt; de två satserna domineras av ett enda tema, som Novak hämtat ur Slovakiens folkmusikskatt.

Den nästan 15 minuter långa första satsen är en fuga i mycket långsamt tempo. Tempot är mycket långsamt och temat presenteras i cellon med första svar i violan:

The image shows the beginning of the first movement, 'Largo misterioso'. It consists of two systems of musical notation. The first system shows the cello part (bass clef) starting with a piano (*pp*) and very soft (*dolciss.*) dynamic. The second system shows the violin part (treble clef) starting with a piano (*pp*) and very soft (*dolciss.*) dynamic. The tempo is marked 'Largo misterioso'.

Den andra satsen, *Fantasia*, har en tydlig 3-delning. Den första delen, *Allegro passionata*, inleds med ett tema som har stora likheter med fugatemat:

The image shows the beginning of the second movement, 'Allegro passionata, ma non troppo presto'. It consists of two systems of musical notation. The first system shows a piano part (treble clef) starting with a piano (*p*) dynamic and a crescendo (*cres.*). The tempo is marked 'Allegro passionata, ma non troppo presto'. The second system shows a change in tempo to 'Molto più lento'.

Temat genomsyrar allegrots första avsnitt och hörs i ett antal varianter med smärre förändringar.

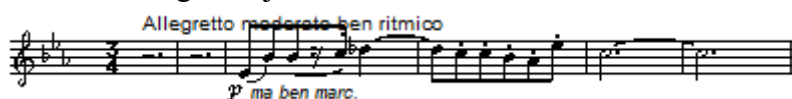
©Yngve Bernhardsson

Ett mellanavsnitt i denna första del är betecknat *sostenuto* och har ett något lugnare tempo och en ljusare framtoning. Temat karakteriseras av en fallande sext, men innehåller även motiv från det inledande temat:

I ett tredje avslutande och mycket kort avsnitt återkommer det första temat i form av en kanon med början i cello och fortsättning uppåt i stråkarna. Den första delen slutar med ett pizzicato-ackord i de tre lägre stråkarna. Dessa inleder även den andra delen med ett pizzicatoackompanjemang.

Den andra *Fantasia*-delen kallas *Quasi scherzo* och har tempobeteckningen *Allegretto moderato ben ritmico*. Efter pizzicatoackompanjemanget följer i violin 1 det tema som vid det här laget börjar bli välbekant:

Även scherzoepisoden domineras av detta tema, även om temat med den fallande sexten också låter höra sig. Det är smått märkligt att ett enda tema kan upprepas på detta sätt utan att trötta lyssnaren.

I tredje och sista delen av den andra satsen, *Largo misterioso*, kommer fugatemat från första satsen tillbaka. Längre kan man nog inte komma från den samtida Webers doktrin: "När det väl är noterat, uttrycker temat allt det har att säga. Det måste följas av någonting nytt".

Hela satsen slutar i en viskning, högt uppe i diskantregistret.